

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

HARVARD LAW SCHOOL
LIBRARY

371
MAGYAR JOGÁSZEGYLETI ÉRTEKEZÉSEK.

LIX. 58

VI. KÖTET, 9. FÜZET.

A FELTÉTELES ELITÉLÉS.

KIADTA

D^o GRUBER LAJOS

A MAGYAR JOGÁSZEGYLET 1890. DECEMBER 20-IEI ÜLÉSÉN.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1891.

Ára 20 kr.

Az igazgató választmány tagjai:

- Elnök: *Csemegei Károly* curiai tanácselnök;
alelnökök: *Manoilovich Emil* curiai tanácselnök;
Dr. Környey Ede ügyvéd;
titkárok: *Dr. Fayer László* egyetemi rk. tanár;
Dr. Balogh Jenő egyetemi magántanár;
ügyész: *Dr. Siegmund Vilmos* a budapesti ügyvédi kamara-
titkára;
pénztárnok: *Dr. Szivák Imre* ügyvéd, orsz. képviselő;
könyvtárnok: *Dr. Tarnai János* ügyvéd;
választmányi tagok: *Dr. Beck Hugó* ügyvéd, *Dr. Chorin Ferencz*
ügyvéd, orsz. képviselő, *Czorda Bódog* igazságügyminiszteri államtitkár,
Dr. Dárday Sándor orsz. képviselő, *Daruváry Alajos* curiai másodelnök,
Dr. Győry Elek a budapesti ügyvédi kamara ügyésze, orsz. képviselő,
Dr. Herczegh Mihály egyetemi tanár, *Dr. Hérich Károly* nyug. mi-
niszteri osztálytanácsos, egyetemi magántanár, *Hodossy Imre* a buda-
pesti ügyvédi kamara elnöke, orsz. képviselő, *Dr. Illés Károly* ügyvéd,
nyug. kir. ügyész, *Dr. Plósz Sándor* egyetemi tanár, *Sárkány József*
kir. táblai alelnök, *Dr. Schwarz Gusztáv* ügyvéd, egyetemi magántanár,
Székács Ferencz törvényszéki alelnök, *Székely Ferencz* kir. főügyészi
helyettes, *Szentgyörgyi Imre* curiai tanácselnök, *Dr. Teleszky István*
igazságügyminiszteri államtitkár, *Tóth Elek* kir. táblai tanácselnök,
Tóth Lőrincz curiai tanácselnök, *Dr. Vécsey Tamás* egyetemi tanár.

* * *

A börtönügyi bizottság elnöke: *Manoilovich Emil* curiai tanács-
elnök, alelnöke *Tóth Lőrincz* curiai tanácselnök, jegyzője *Dr. Lévai*
József igazságügyminiszteri segédfogalmazó.

Kivonat a «Magyar Jogászegylet» alapszabályaiból.

3. §. Az egyletnek alapító, rendes, levelező és tiszteletbeli tagjai vannak.
4. §. A rendes és levelező tagok belépése egy évi időszakra történik; a tagok
névsorába való beiratkozás hallgatag megújítottnak tekintetik mindaddig, míg az illető
tag nem tudatja kilépését az igazgató választmánynyal.
Budapesti lakos csak rendes tag lehet.
7. §. A rendes tagok tagsági díja 5 frt; a levelező tagoké 3 frt.
A mely tag egyszer-mindenkorra 200 frt alapítványi tőkét ajándékoz az egyletnek
alapító taggá lesz.

A titkári hivatal: Zöldfa-utca 31. sz.

MAGYAR JOGÁSZEGYLETI ÉRTEKEZÉSEK.

LIX.

VI. KÖTET, 9. FÜZET.

x A FELTÉTELES ELITÉLÉS. c

ELŐADTA

Dr GRUBER LAJOS

A MAGYAR JOGÁSZEGYLET 1890. DECEMBER 20-IKI ÜLÉSÉN.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1891.

For 17

G

I.

A feltételes elítélés intézménye varázserővel és a tudományban eddigelé nem észlelt rohammal hódít mindenfelé. A közvélemény mindenütt türelmetlenül követeli a büntetési rendszernek ez irányban való kibővítését és az ezen követelménynek eleget tevő törvények egymás után készülnek. Mi, kik ily törvény alkotásának szükséges voltáról meg vagyunk győződve, eleget tennénk azon erkölcsi kötelességnek, mely feladatunkká teszi, hogy az intézmény pártolása céljából actiót fejtünk ki, az által, ha egyszerűen arra utalnánk, hogy a civilizatio élen haladó nemzetek e tekintetben példát mutattak nekünk, tehát kövessük ezt. Mi azonban nem mondjuk, hogy azért hozzuk be ezen intézményt, mert a mívelt nemzetek is behozták azt már, hanem *a miért* ezek behozták, ugyanazon okokból óhajtjuk mi is ezen üdvös intézmény létesítését. Az okok pedig különfélék, mert az intézmény sokféle célnak szolgál áldásos módon.

Innet van az, hogy oly férfiak találkoznak táborunkban, kik a büntetés természetéről táplált nézetek tekintetében homlokegyenest ellenkeznek egymással. Így például MITTELSTÄDT, a német birodalmi törvényszék volt bírása, ki tizenkét évvel ezelőtt megjelent művében * egyebek között azt is követelte, hogy a szabadságvesztés-büntetésnek ezelőtt dívott szigorítását, t. i. az élelmezésnek bizonyos időn át kenyér és vízre való szorítását, újból hozzák be, ugyanazon Mittelstädt ezen szigorú elvei daczára kijelentette mégis, hogy a feltételes elítélés intézménye az első hatalmas és principiális óvást képezi a fennálló rossz rendszer és a büntető igazságszolgáltatás eddigi slen-

* «Gegen die Freiheitsstrafen, ein Beitrag zur Kritik des heutigen Strafsystems», Lipcse, 1879.

driánja ellen; kijelentette továbbá, hogy ezen intézmény tisztítólag és javítólag fog büntető igazságszolgáltatásunkra hatni és arra fogja kényszeríteni a bíróságokat, hogy ezek az egyes eset körülményeire és az egyes bűnösök egyéniségére tekintettel legyenek.* Egy ember, ki azt tanítja, hogy kiméletlenül és kegyetlen módon bánjunk a bűnösökkel, mint Mittelstädt, az mégis kénytelen bevallani, hogy mindama aggályok, melyek a feltételes elítélés ellen felhozhatók, nem eléggé nyomatékosak arra, semhogy ezen eszmét elutasíthatnók.

Azon körülményből, hogy a büntetőjogi antagonisták táborunkban egyesülnek, nem az következik, a mit a kérelhetetlen megtorlás fanaticusai rólunk állítanak, t. i. hogy «egyikünk sincs tisztában az intézmény valódi lényege iránt», hanem ebből ezen intézménynek absolut jó volta inkább következnek.

Dr. Baumgarten t. tagtársunk azon állítást koczkaztatta, hogy ezen intézmény pártolói a dolog kérgén rágódva, annak magváig még el sem jutottak. Európa elsőrangú tekintélyei a criminalistika terén felületes emberek tehát, a kik megrovást érdemlő könnyelműséggel mit sem törődtek azzal, hogy ezen intézmény életbeléptetésével állítólag fontos érdekeket compromittáltak és kik eddigelé nem tudták, hogy mit akarnak tulajdonképen; az angol és a belga törvényhozás, valamint az osztrák kormány és a francia senatus nem voltak tehát tisztában ezen kérdés valódi lényege és tulajdonképeni hordereje iránt. Hanem mindez most megváltozott, mert Dr. Baumgarten t. tagtársunk fölszólalása óta Európa, mely világrész eddigelé sötétben tapogatódzott, tisztában van bizonyára a feltételes elítélés intézményének valódi lényege iránt, valamint ezen felszólalás óta fel lett fedezve ezen intézménynek «mélyebben fekvő súlypontja» is, melyet eddig hiába kerestek a tudósok mindenfelé. És ezt Európa Magyarországnak köszönheti. (*Derültség.*)

Minket, a kik ezen intézményt pártoljuk, túlzott, gyöngéd és rosszúl alkalmazott érzelgősséggel, szóval sentimentalismussal vádolnak. Az általunk kívánt büntetőjogi reformok discredi-

* Internat. Krim. Verein. Erste Landesversammlung der Gruppe Deutsches Reich. Halle a. S., 1890. Beilageheft zu Bd. X. der Zeitschrift f. d. gesammte Strafrw. 47. l.

tálása végett azon férfút támadják meg, kinek érdemeit az igaztalan gáncs nem kisebbittheti és ki Magyarországon a büntetőjogi reformeszmék legfáradhatatlanabb, legbuzgóbb és hosszabb időn át egyedüli irodalmi előharczosa volt. Értem Dr. FAYER László tanár urat. (*Éljenzés.*)

Engedjék meg, hogy egy kissé szembe szálljunk ezen támadásokkal és hogy az ellenkező oldalról tett állításokat valódi értékükre visszavezessük.

II.

Dr. Fayer úr azt tanítja, hogy a túlságosan hosszú szabadságvesztés-büntetések károsak, és hogy a bíró ne szabjon ki többet, mint a mi feltétlenül szükséges. Sentimentalismus ez? Fayer a minimumot akarja leszállítani; továbbá a judicatura hibájául annak szigorúságát rója fel; a magyar btö. törvénykönyvet szigorúnak és a birói gyakorlatot még a codexnél is szigorúbbnak nyilvánítja, és végül azt tanítja, hogy a ki a börtönügyön akar segíteni, annak a codexen, a büntetési módszeren és a judicaturán kell segítenie.

A btk. életbe lépése előtti birói gyakorlat nálunk igen enyhe volt; az 1843-diki magyar javaslat minimumot nem is ismert, mert — az országos választmány jegyzőkönyvének kijelentése szerint — «nem ritkán olyatén esetek fordulnak elő, melyekre a büntetést még e minimum alá is parancsolja szállíttatni a méltányosság».¹ A hollandi törvény nem ismer minimumot² és az olasz törvényben a lopás büntetési minimuma három nap. (Lsd. az olasz új btö codex 402. és 13. cikkeit.) A m. évben benyújtott negyedik osztrák btö törvényjavaslatban a fegyházbüntetés legrövidebb tartama egy év, a fogházé egy nap és ha a törvény vagylagosan állapít meg öt évi fogház- vagy fegyházbüntetést, mint pl. a minősített lopásnál, ott a bíró egy napig mehet le. (Lsd. az id. törvényjavaslat 14., 15. és 258-dik §§-ait.) A fegyházbüntetésnek magas minimumát kifogásolja SCHEDIUS

¹ Lsd. FAYER: Büntetési rendszerünk reformja (Budapest, 1889.) 12. l. s. köv.

² Lsd. az 1889-diki németalföldi btö codex 10. és 18. cikkeit.

is az imént elkészített előadói tervezetében,¹ melyben erre vonatkozólag azt mondja, hogy e büntetési nemnek magas minimuma arra kényszeríti a bírót,

«hogy lopások miatt, — bár az eltulajdonított érték majdnem semmi, bár a betöréssel stb. leküzdött akadály csekély és bár a cselekménynek alig volt haszonlesési célzata, — mégis legalább két évi fegyházbüntetést, sőt még rendkívüli enyhítő körülmények mellett is (92. §.), legalább hat havi börtönbüntetést mondjon ki. . . . , Valódi orvoslás csak oly intézkedéstől várható, mely a baj gyökere ellen fordul. Ez a büntetés minimumának magassága, sikert tehát csak a minimum leszállítása ígér».²

Ezen kijelentésnél fényesebb elégtételre Fayer nem is számíthatott. Schedius nyilatkozatának pedig az kölesönöz nagy súlyt, hogy az oly férfiutól ered, kinek magas bírói állásában bő alkalma volt a codex alapján meghonosult gyakorlatot megismerni.

Sentimentalista-e Schedius?

Lássuk, miként nyilatkozik ugyanő a judicatura szigorúságáról:

«Az esetek, melyekben a közvélemény bizonyos jogellenes cselekményeknek *aránytalan szigorral való megtorlásán* nem tud megnyugodni — elég gyakran fordulnak elő — úgy mond Schedius — és még gyakoribbak volnának, ha a büntető ítéleteknek nem oly parányi töredéke kerülne csak a nyilvánosságra».³

A bírák közül még Bodor Lászlót említem fel, sőt még a közvádlók közül is Szeghebre, (jelenleg a kir. tábla bírója) és Heil Fausztinra hivatkozhatom, kik mindannyian elismerték nyilvánosan, hogy a magyar törvény a legszigorúbb a minősített lopás minimuma tekintetében. Székács Ferencz pedig egyenesen ki-

¹ Törvényjavaslat a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv némely határozatainak módosításáról. Előadói tervezet. A magyar királyi igazságügyminiszter megbízásából készítette SCHEDIUS LAJOS. Budapest, 1890. Indokolás 14. lap.

² U. o. 33. l.

³ U. o. 12. l.

jelentette, hogy a törvény minimumai túl magasak és hogy a bírák gyakran «vérző szívvel» hozzák meg az általuk is túlszigorúnak tartott ítéletet.¹

Az önbíráskodás kérdésének sorsa a gyakorlatban pedig eléggé igazolja, hogy a gyakorlat még a codexnél is szigorúbb, a mennyiben az önbíráskodást büntetendő cselekménynek nyilvánította, holott az a btk. 1-ső §-a szerint nem képezilyent; sőt vannak esetek, amikor a kir. Curia még enyhítő körülményt sem látott az önbíráskodásnál fenforogni.

A Schedius-féle tervezet elégtételt szolgáltat Fayer azon állításának is, hogy a börtönügyön a codex és a judicatura útján kell segíteni, mert «a minősített lopás gyakori volta következtében a törvényszéki fogházak fegyházra ítétekkel megtelnek, kik helyhiánya miatt fegyintézetbe nem szállíthatók, kik ellen tehát a büntetési nemet hatályossá tevő módosítók teljes mérvben ritkán alkalmazhatók».²

Ugyanezen eszme tükröződik vissza még a következő kijelentésből is:

«. . . . azon előnye volna a (büntetésnem-megváltoztatás) javaslatba hozott intézkedésének, hogy a fegyházra s ezzel kapcsolatosan általában a két évnél hosszabb szabadságvesztésre elítéltek számát apasztaná. Ez pedig határozottan kívánatos főleg büntető politikai szempontokból is».³

Fayer nem küzd a visszaesés «enyhébb» büntetése, hanem ellenkezőleg a mellett, hogy szükséges a progressiv büntetési

¹ FAYER id. m. 96. és 43. l.

² Lsd. SCHEDIUS előadói terv. 14. l.

³ U. o. 34. l. — «Jelenleg lopás miatt sok egyénre első büntetésül 2 évi és ennél hosszabb fegyház mondatik ki. Ezzel az elítélt rendszeren erkölcsileg tönkre van téve. Sajnálkozással el kell ismerni, hogy minden humanisticus törekvés daczára, a szabadságvesztés-büntetésnek javító hatása biztosítható nem volt az első ízben hosszabb szabadságvesztésre ítéteknél sokkal csekélyebb a javulás, mint az erkölcsi megmértelyeztetés valószínűsége. És úgy van ez Európa nyugati államaiban, hol kételkedve a büntetések javító hatásában, a kevésbé bűnösöket a feltételes ítéletek behozatalával igyekeznek a fogházak erkölcsi ragályától megóvni. . . . el kell ismerni, hogy a fegyházbüntetésnek először és nem súlyosan bűnözők ellen való alkalmazása a társadalom érdeke szempontjából nem kívánatos». SCHEDIUS id. h.

rendszer a visszaesők számára intensive *szigorítani*.¹ De azért küzdhet Fayer a Btk. 338-dik §. esetleges szigora ellen is, melynek «lesújtó következményeire» csak minap hívta fel a magyar parlament figyelmét VARASDY Károly képviselő úr. Fayer a mellett küzd, hogy — a mint Ihering mondja — az állam a megtorlás kételtű kardját helyesen kezelje, nehogy ez őt magát sebezze meg, vagyis, hogy a repressio céljából annyit szabjon csak ki a bíró a «malum»-ból, a mennyi «necessarium».²

A mi pedig Dr. Baumgarten ur egyéb vádjait illeti: mindenki, ki kellő tisztelettel és bizalommal viseltetik az igazságszolgáltatás iránt, örömmel fogja regisztrálni, ha a bíróság a bűnvádilag alaptalanul üldözött egyént felmenti, sőt nem fog még az elől sem elzárkózni, hogy bizonyos esetekben az ártatlanul elítéltek kárpótlását követelje. A btk. 92. §-a pedig mindannyiunknak «jobban tetszik a 91. §-nál». Ilyen szemrehányásokkal épen nem sikerül tehát a feltételes elítélés intézményét nálunk discreditálni.

És nem bírok eléggé csodálkozni Dr. Baumgarten Izidor t. tagtársunk azon nézetén, hogy a feltételes elítélés egy lépéssel tovább viszi a lefegyverzést a büntett elleni harcban. Vajon Lammasch bécsi tanár, ki számtalan más capacitásokkal egyetemben küzd³ a feltételes elítélés mellett, és ki daczára annak nem szűnik meg soha arra figyelmeztetni, hogy a bírónak joga a szabadságvesztés kiszabásánál bizonyos határon alól korlátozandó,⁴ vajon Lammasch nem-e tagadná meg a közösséget ilyen emberekkel? Mi nem lefegyverzést óhajtunk, hanem a fegyverek válogatását a büntett elleni küzdelemben és különösen azt, hogy nehéz ágyúval ne löjjenek verebekre. (*Helyeslés.*)

Dr. Baumgarten úr még egy nyílt titkot is árult el nekünk, és pedig azt, hogy «a kir. ügyészség, hacsak feltűnő igazságtalanságot

¹ Id. m. 48. s köv. l.

² Id. m. 13. l.

³ Mitteilungen der Intern. Krimin. Vereinigung I. évf. 1. füzet 43. l.

⁴ Lsd. cikkét a «Gerichtssaal»-ban XLIV. köt. 1—4. füzet, 157. l. és «Ueber Zwecke und Mittel der Strafe» című értekezését a «Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft» IX. köt. 4. és 5. füzetében 423. s köv. l.

nem észlel a büntetés kiszabásában, csak akkor szokott jogorvoslatot bejelenteni, ha a vádlott is felebbez». ¹ Erre vonatkozik Fayernek azon szemrehányása, hogy a kir. ügyészség tagjai nem tartják meg a kellő mértéket és mérsékletet a jogorvoslatok használatánál. Ezen panasz pedig szintén nem sentimentalismusból ered, hanem annak helyes felismeréséből, hogy a közvádlnak magasabb szempontból kell a jogorvoslatot használnia, soha azonban csakis azért, mert «a vádlott is felebbez».

III.

Ezek után lássuk, vajon «a feltétlenek», vagyis azok, kik a szóban forgó kérdés megoldása tekintetében tőlünk eltérnek, tisztában vannak-e a kérdés valódi lényege iránt, avagy ezek is csak olyan közönséges kérgen rágódók, mint Prins, Bérenger, Aschrott, Lammasch, Zucker, Liszt, Seuffert, Meyer Hugo, Leveillé, Garofalo, Bennecke, Stenglein, stb.

Legelső sorban WACH lipcei tanárt kell itt felemlítenem, ki azt írja, ² hogy «ama nemes gondolkodásmód, melyből a javaslat ered, megnyer bennünket; a meleg emberszeretet egy sugára világít abból felénk». Wach egy egész fejezetben azzal foglalkozik, hogy miért ellenzi ezen intézményt, melyet a megtorló igazság alapeszméje megsértésének nyilvánít és mégis azon ellentmondással végzi fejtegetéseit: «Man mag bei jugendlichen Deliquenten, wie man es in Boston unternommen, den Anfang machen». ³

Ha Wach, az intézmény legkiválóbb ellenzője, mit sem törődve azon figyelmeztetésével: «wenn irgendwo, darf hier das Herz nicht den Kopf regieren», ⁴ mégis ajánlja ezen intézményt, akkor ennek oly vonzerővel kell birnia, hogy még ellenfeleit is képes meghódítani. Ugyanezt látjuk Dr. ILLÉS Károly t. tagtár-

¹ BAUMGARTEN: Az előzetes letartóztatás és vizsgálati fogságról 11. l.

² Die Reform der Freiheitsstrafe. Ein Beitrag zur Kritik der bedingten und der unbestimmten Verurteilung. Lipse, 1890. 23. l.

³ U. o. 37. l. — Lsd. Wach ellen Liszt cikkét, a «Preussische Jahrbücher» LXVI. kötet 3. füzetében 242. lap és «Zeitschrift f. d. g. Strafrw.» X. köt. 5. és 6. füzetében 690. s köv. l.

⁴ U. o. 23. l.

sunknál is, ki valódi tudományos szellemtől áthatott és a kérdés minden részleteire kiterjeszkedő kiváló értekezésében hasonlóképpen ellenzi az intézményt, de azért az ő conclusiója szintén az, hogy azzal «mindenek előtt fiatal korú egyéneknél az amerikai rendszer szerint nagy óvatossággal kísérletet lehetne tenni, a mennyiben a szükséges előfeltételek fenforognak».¹

Kirchenheim heidelbergi tanár a hallei értekezleten kijelentette,² hogy ezelőtt másfél évvel szintén barátja volt még a feltételes elítélésnek, azonban a gyakorlatnak megfigyelése által időközben ezen intézménynek határozott ellenzőjévé vált és úgy találta, hogy valamennyi büntetendő cselekmény közül alig 10—15% alkalmas erre. Ez azonban oly gyenge ok, hogy Bennecke boroszlói tanár helyesen jegyezte meg erre,³ hogy valamennyi esetnek 10—15%-a megfelel a német birodalomban körülbelül 150,000—200,000 esetnek, mely szám azonban valóban már elégséges arra nézve, hogy az intézmény elfogadását igazolja.

Ellenzőink közül még Appellius casseli assessor művét⁴ kell említenem, ki szintén kénytelen meghódolni az intézmény varázsereje előtt és ki ellenzése daczára a feltételes elítélésnek helyet kíván adni mindazon esetekben, midőn olyanokról van szó, kik még büntetve nem voltak, kik a beismerés, az önkényes kártérítés stb. tények által megmutatták, hogy tettüket megbánták, kik az állam büntető hatalmát elismerik és előtte meghajolnak, a kiknél tehát már büntetés nélkül elérték azt, a mi csak a büntetésnek végrehajtása útján lenne elérendő.

Az északnyugat-német börtön-egylet f. é. május hó 31-én Hamburgban tartott és gyengén látogatott ülésén a feltételes elítélés ellen nyilatkozott⁵ ugyan: azon azonban ne csodálkozzék senki, hogy a fogházigazgatók kitünőnek találták a létező büntetési rendszert és így annak változtatását nem is tartották szüksé-

¹ A szabadságbüntetés reformja stb., magyar jogászegyl. értekezések, LIII. 20. l.

² Beilageheft zu Bd. X. der Zeitschr. f. d. g. Strafrw. 38. l.

³ U. o. 48. l.

⁴ Die bedingte Verurtheilung und die anderen Ersatzmittel für kurzzeitige Freiheitsstrafen. Eine Kritik der neuesten Reformbestrebungen auf dem Gebiet des Strafrechts. Cassel, 1890. 79. s. köv. l.

⁵ Preussische Jahrbücher id. h. 234. l.

gesnek. Egyébiránt lélektanilag természetesnek is találom, hogy oly férfiak, kik egész életükben nem tettek egyebet, mint azt, hogy hivatásszerűleg a büntetést végrehajtják, nem barátkozhatnak meg azon gondolattal, hogy létezzék tettes, meg büntetendő cselekmény, és amaz még se bűnhődjék utóbbiért.

A mi pedig a porosz felelőviteli törvényszékek elnökeinek és a főügyészeknek reánk nézve kedvezőtlen észrevételeit illeti a feltételes elítélés tárgyában, melyre vonatkozólag a porosz igazságügyi miniszter f. é. január havában kikérte az említett magasabb bírósági hivatalnokok véleményét,¹ erre nézve a következőket jegyzem meg. A beérkezett 13 vélemény közül a kisebbség helyesnek vagy épen nem megvetendőnek tart egy kísérletet az új intézménnyel ifjúkori bűnösökkel szemben, daczára annak, hogy a vélemények legnagyobb része a feltételes elítélés ellen irányul.

Ezen véleményeknek különben az a bajuk, hogy nagyon elfogultak. Így pl. arra utalnak egyebek között, hogy egyes íróknak a kis porosz fogházakra vonatkozó leírásai csak arra vezetendők vissza, hogy ezek nem ismerik eléggé az azokban létező állapotokat. Pedig hogy minők ezek az állapotok, azt maga a porosz miniszter is elismeri, midőn azt kérdezte az említettektől: «vagyon nem lehet-e a rövid tartamú szabadságvesztés-büntetések *elismerendő* hiányain más módon segíteni?»²

Ez elegendő lesz ezen vélemények értékének jellemzésére.

Szólnom kell még a szent-pétervári congressusról, mint-hogy az ott történtek is ellenünk hozattak fel.

Az I. szakosztály (Section législative) negyedik kérdése tárgyzta a feltételes elítélés intézményét.

Kirchenheim³ (szemtanú) szerint ezen kérdés volt az, a melyre a congressuson résztvevők figyelme leginkább központosult. Az osztályülés, a melyen ezen kérdést tárgyalták, egyike

¹ Ezek között lettek téve rövid kivonatokban a következő lapokban: «Justizministerialblatt für die preussische Gesetzgebung und Rechtspflege» 1880. évi jun. 13-diki számának nem hivatalos részében, (52. évf. 24. sz.) és «Zeitschr. f. d. g. Strafrw.» X. köt. 5. és 6. füzet 666—682. l. — Liszt válaszát erre lsd. ugyanitt 682—700. l.

² Lsd. Liszt fentebb id. válaszát 691. l.

³ «Gerichtssaal» XLIV. köt., 1—4. füzet, 120. s. köv. l.

volt a legjobban látogatottaknak és az e körül folyt vita a legalaposabb és a legérdekesebbek közé tartozott.

Az osztályülésen azon kérdésre: «ajánlható-e a feltételes elítélés behozatala?» 31-en igennel és 22-en nemmel szavaztak; azon kérdésre: «megengedhető-e a feltételes elítélés vétségeknél?» 22-en igennel, 28-an nemmel szavaztak és hárman tartózkodtak a szavazástól; azon további kérdésre: «megengedhető-e kihágásoknál?» a szavazatok eredménye a következő volt: 29 igen, 20 nem és négyen nem szavaztak. Tehát a szakosztály többsége ajánlta a teljes ülésnek a feltételes elítélés behozatalát és hat szavazattöbbséggel nem óhajtja ezt vétségeknél, hanem kilencz szavazattöbbséggel kihágásoknál óhajtja azt behozni. Ily szavazás azt igazolta, hogy a kérdés még nem volt eléggé átértve és azért a teljes ülés igen helyesen járt el, midőn ily körülmények között azt határozta, hogy «le congrès déclare réserver la question», vagyis a congressus fentartja magának ezen kérdésre nézve a határozathozatalt. Az állandó bizottság tehát bizonyára a legközelebbi párisi congressus napirendjére újból felveszi ezen kérdést, melyre nézve — a mint láttuk — a congressus plenuma még nem nyilatkozott és a szakosztály pártoló állást foglalt el mellette.

Annál nagyobb súlylyal bír azonban ezen kérdés fényes győzelme a criminalisták nemzetközi egyesületének brüsszeli értekezletén, hol a m. é. augusztus hó 7-én tartott ülésen az értekezlet *egyhangúlag* kimondta, hogy ezen kérdés elvének elfogadását valamennyi ország törvényhozóinak ajánlja. * Ezen votumnak azon körülmény ad súlyt, hogy az valóságos plebiscitum jellegével bír, a mennyiben törvényhozóktól, ügyvédek, bírák, ügyészek, jogtanároktól stb. ered, kik a kérdést minden oldalról a legbehatóbb módon megvitatták. Ugyanilyen jelentőséggel bír azon határozat is, melyet ezen egyesület német birodalmi csoportjának hallei első értekezletén f. é. márczius hó 26-án hoztak, melynek értelmében 42 szavazattal négy ellenében elfogadták ezen intézményt és itt is hatan tartózkodtak a szavazástól. Erős többséggel elfogadták itt továbbá azt is, hogy a feltéte-

* «Mitteil. d. Internation. Krimin. Vereinigung» I. évf. 3. (nov. füzet 1889.) 184. l.

les elítélés megengedendő fogházbüntetéseknél három hónapig és az elzárás büntetésénél.*

IV.

Most még hátra van, hogy kimutassam a mult alkalommal itt ellenünk irányult érvelés őszinteségének hiányát. Dr. Baumgarten t. tagtársunk szerint mi félig tudva, félig akaratlanul mesterséges ködbe burkoljuk a feltételes elítélés intézményét. Az a logika, mely ily imputatiókhoz kénytelen folyamodni, nem valami erős alapon nyugszik. Egyébiránt mi nem törekedtünk soha a felé, hogy a sötétséget fentartsuk. Ha azonban még sem sikerült nekünk azt elérni, hogy mindnyájan intézményünk lényege iránt tisztában legyenek, akkor ennek oka bizonyára abban rejlik, hogy némelyekkel nem tudtuk magunkat kellőleg megértetni. Maga Dr. Baumgarten t. tagtársunk a feltétlen elítélés mellett érvel és más valamit, t. i. a rövidtartamú szabadságvesztés-büntetéseket védelmezi, a mit azonban senki nálunk meg nem támad. Ilyen taktikát használ dr. Baumgarten úr, midőn a jogászközönség figyelmét a csekély, alárendelt jelentőségű büntetendő cselekményekre irányozza, a melyeknek büntethetőségét mi állítólag veszélyeztetjük. S attól is félnek «a feltétlenek», hogy mi «mindennapi kenyerétől» — mint Baumgarten ur mondja — akarjuk megfosztani a criminalistikát. Ne legyenek önöknek élelmi gondjaik, mert tudtommal nálunk Magyarországon eddigelé nem találkozott senki sem, ki azt óhajtotta volna, hogy a bíró minden hat havi fogházon alóli büntetést engedhesse el az először bűnözőnek és mi helytelennek tartjuk csupán a rövid tartamú szabadságbüntetések elleni harc indokából következtetni a feltételes elítélés behozatalának szükségességére, mert mi nem a rövid tartam, hanem maga a büntetés ellen küzdünk, a midőn annak szükségességét nem látjuk fenforogni. Ha dr. Baumgarten t. tagtársunk azt mondja rólunk, hogy mi Magyarországon az esetek túlnyomó nagy száma részére rezerváljuk a büntetés feltételes elengedésének kedvezményét, akkor eljárásában a nekünk

* Beilageheft zu Bd. X der Zeitschr. f. d. g. Strafrw. 60. és 65. lap.

imputált őszinteségnek hiányát kell constataálnom, mert mi csakis kivételes esetekben akarjuk ezen kedvezményt felhasználni.

Önök félnek azon felhatalmazástól, hogy a magyar bíró hat havi maximumig feltételesen elengedhesse a büntetést, és pedig félnek azért, mert az összes vétségek túlnyomó nagy száma nem haladja felül a hat havi fogházat. Ez mindenütt így van. Angliában is, de Angliában azért a bíró mégis két évi fogházig elengedheti a büntetést és a francia senatus által minap elfogadott Bérenger-féle törvényjavaslat szerint a bíró még ennél sokkal tovább terjedő jogositványnyal ruháztatik fel, t. i. azzal, hogy *öt évi fogházbüntetésig elengedheti a büntetést.*

Vajon a közel négy éve létező angol törvény veszélyeztette-e a criminalistika mindennapi kenyerét? Erre feleljen helyettem a f. é. október hóban kiadott reportja a londoni Howard Associationnek. Ott ezeket olvasom: «A Howard Association kiváló és úttörő szerepet játszott ezen országban a «First Offenders' Act» létrejötte iránti küzdelemben. Ennek az a rendeltetése, hogy sok letartóztatást megakadályozzon, mi által hatékonyan visszatartja a fiatal és meggondolatlan bűnözőket. A törvény arra nyújt alkalmat a bírónak, hogy jelentéktelen esetekben az először bűnözőket, ezek magaviseletének bizonyos időn át próbára való tétele mellett, szabadulni engedje, azon megbélyegzés nélkül, melyet a letartóztatás okoz. E miatt nagyon sajnós, hogy a bíróságok különböző újabb alkalommal mellőzték ezen kitünő intézményt és fogházbüntetést szabtak a fiatal bűnözőkre, holott előnnyel kellett volna ezen törvényt alkalmazniok. A Howard Association választmánya ezen fontos törvény hasznos céljának és irányzatának *nagyobb mérvben leendő figyelembevételét ajánlja.*»

«Ezen törvény kellő alkalmazás mellett még nagyobb mértékben ki fogja terjeszteni a szükségtelen letartóztatások ama csökkenését, a mit néhány év óta annyira megkönnyített az 1879-ik évből való Summary Jurisdiction Act működése. Az angol foglyok átlagát ezen utóbbi törvény, valamint a mértékletesség, a nevelés és a vallás általános terjesztése nagyon redukálták.»

De a belga törvény sem veszélyeztette a criminalistikát,

mert *Zucker* prágai tanár legújabb közlése szerint¹ Belgiumban 19 hó alatt eddigelé 284,279 eset közül csak 13,195 esetben alkalmazták a büntetés feltételes elengedését. — —

Dr. Baumgarten úr azt is mondja, hogy mi tactikát használunk, midőn a jogász közönség figyelmét azon csekély jelentőségű büntetendő cselekményekre irányozzuk, melyek formális büntetésnél egyebet nem érdemelnek. *Reichard* Zsigmond barátom és t. collegám kitünő értekezésében igen helyesen jellemezte az angol törvények conceptióját, a melyek szószerint a következőket tartalmazzák. Az 1879-dik évi Summary Jurisdiction Act (42 & 43 Vict. chap. 49.) 16-dik sectiója szerint azon esetben, «midőn a vádbeli cselekmény *oly jelentéktelen természetű*, hogy nem tanácsos akárminő büntetést, *vagy névleges büntetésnél egyebet kiszabni*»,² a bíró vagy a *vétkesség megállapítása nélkül* félreteheti a panaszt és ha helyén levőnek tartja, arra kötelezheti a terheltet, hogy a bíró belátása szerint 40 shillingig terjedhető kártérítést és perköltséget, vagy ezek egyikét fizesse, vagy pedig *a vétkesség megállapítása mellett* a bíró biztosíték mellett feltételesen szabadulni engedi terheltet jóállás mellett vagy a nélkül, arra nézve, hogy idézésre az ítélet kiszabása végett meg fog jelenni, vagy hogy jó magaviseletű lesz és a bíró a terheltet szabadon eresztí a fentebb említett feltételek mellett.

Az 1887-iki Probation of First Offenders Act (50 & 51 Vict. chap. 25. — An Act to permit the conditional Release of First Offenders in certain cases [8th August, 1887.]) pedig szintén határozottan kimondja, hogy a feltételes elítélést akkor alkalmazhatja a bíró, «a midőn azt alkalmasnak találja tekintettel a (megelőzőleg még soha el nem ítél) tettes fiatalságára, ennek jellemére és előéletére. *a büntetendő cselekmény jelentéktelen természetűre*,³ vagy akárminő enyhítő körülményekre, a melyek között a vádbeli cselekmény el lett követve».

¹ «*Gerichtssaal*» XLIV. köt. 1—4. füzet, 81. l.

² «. . . . the offence was in the particular case of so trifling a nature that it is inexpedient to inflict any punishment, or any other than a nominal punishment»

³ «. . . . if it appears to the court before whom he is so convicted that, regard being had to the . . . trivial nature of the offence, . . . the court may . . . direct that he be released on his entering into a

Tehát nem Reichard t. tagtárs úr volt az, a ki arról szól, hogy a feltételes elítélés jelentéktelen természetű esetekben alkalmaztassék, a midőn felesleges névleges büntetésnél egyebet kiszabni, hanem ezek oly szószerint és híven idézett kifejezések, a melyeket maguk az angol törvények tartalmaznak. Itt tehát Baumgarten t. tagtárs úr calculusába egy hamis tétel csúszott be és az ebből folyó érvelése hézagos.

De az első törvényszegés és annak első birói megállapítása között Baumgarten úr szerint óriási különbség van. Ugyanazért hibáztatja azon eljárásunkat, hogy az első bűnözés kedvezményét a büntetlen előéletűekre kiterjesztjük.

Ezen tétel népszerűen kifejezve annyit jelent, hogy mindenki, kinek bűnösségét a bíróság perrendszerüleg első ízben igazolja, korábban bizonyára már el lett volna ítélendő, vagyis a vélelem a mellett szól, hogy minden első elítélést biróilag még ki nem derített bűnözések előzhetik meg. Ezen meg nem engedett észjárás emlékeztet azon ausztriai közvádlóra, ki a pessimismus szélsőségére jutva üldözési extasisában azt mondta: «minden ember tulajdonképen a criminalisba való, és ha valaki még szabad lábon van, akkor ezt csak tiszta véletlennek köszönheti».* (*Nagy derűtség.*)

Végül Baumgarten úr a kérdés formulázását kísérelte meg. de ezzel sikert épen nem érhetett el, mert a kérdést helytelenül tette fel, midőn azt kérdezte: «akarjuk-e a bírót arra felhatalmazni, hogy a *bűne:etek túlnyomó nagy többségénél* az első bűntetést elengedhesse?»

Ezt senki sem akarja, mert a mi intézményünk nem mindennapi használatra és nem az esetek nagy többsége számára van rendelve.

Mi azt kívánjuk, hogy a bíró az eddiginél valamivel nagyobb mértékben mérlegelhesse a tett körülményeit és a tettes személyes viszonyait és ha azt tartja, hogy valamely gyerkőcz pajkosságból vagy meggondolatlanságból követ el valamely csekély jelentőségű büntetendő cselekményt, vagy ha valamely

recognizance . . . to appear and receive judgment when called upon»
ect. sect. 1 (1).

* «*Jogtud. Közl.*» 1890. évf. 7. sz. 56. l.

kétségbeesett embert az éhség, vagy valamely munkára képtelen beteg embert a nyomor vagy más ilyenmő szokatlan nagy kísértés készítet a jogi rend elleni kisebb fajtájú cselekedetre, akkor a bíró ne legyen elzárva attól, hogy a büntető igazságszolgáltatás érdekeit a humanizmussal összeegyeztethető módon felkarolhassa. Ezt teheti az angol bíró most már, de az ottani közönség nemcsak hogy nem reagál a büntetés elengedése ellen, hanem még az angol sajtóban sok szemrehányást tesznek a bíráknak azért, a miért ezek nem engedik az embereket sokkal nagyobb számban próbaképen szabadúlni, és azt írják, hogy az angol bíráknak *ezen hatalommal sokkal általánosabban kellene élniök, mint a hogy ezt jelenleg teszik*. Azonban ennek oka abban rejlik, hogy ezen törvény jelenleg kezdetén van és az angol fellette conservatív bírák igen lassúk a változtatásban, ha csak öket erre nem kényszerítik. Innét van az, hogy az angol törvény hatályban léte óta körülbelül 500-an részesültek a büntetés feltételes elengedésének jótéteményében, kik közül 98% bevált. Ellenben Brüsszelben és Antwerpenben egymagában 1888 június 10-től 1890 január 20-ig 16,089 ítéletet hoztak, és ezek közül 2,273, vagyis az elítéltek 14%-a részesült az új törvény jótéteményében. A feltételesen elítéltek közül az említett két városban 60-an, vagyis 2%-nál valamivel több nem vált be és ezeken végrehajtották a büntetést. Ez mutatja, hogy a belga magistratura megértette a törvény kiváló erkölcsi és egyszersmind nagy socialis jelentőségét és hogy legottan minden késelem nélkül hozzá látott annak legnagyobb mértékben való alkalmazásához is. Az angol gyarmatokban azonban sokkal jobban észlelhető ezen törvény áldásos hatása, mint az anyaországban és mondhatni, hogy azokban kiváló sikert értek el ezzel.

V.

Az angol törvény alkalmazását illetőleg engedjék itt meg a következő megjegyzéseket, melyek az angol törvény kezdeményezőjétől, *Howard Vincent*-től és *Tallack*-től, az angol criminalistától erednek.

Angliában a bíró, mielőtt vádlottnál a büntetést feltételesen elengedi, szabályszerűen tárgyalja ennek bűnügyét, mely

alkalommal a bizonyítási eljárást teljesen befejezi és a tanukat hit alatt kihallgatja. Utóbb, ha a próbaképen szabadúlt vádlott be nem válik és bírója előtt megjelenni tartozik, ez a már lefolytatott tárgyalást nem kezdi meg ismét újból, a hit alatt már kihallgatott tanúkat újból nem hallgatja ki, szóval a bíró nem reproducálja a bizonyítási eljárást, valamint egyáltalában nem bocsátkozik új tárgyalásba, hanem kizárólag az előbbi tárgyalásról felvett jegyzőkönyv alapján szabja ki vádlottra a büntetést, vagyis elítéli az addig csak vétkesnek mondott vádlottat; ez birt engem arra, hogy kizárólag csak az angol eljárásra nézve hoztam javaslatba a «feltételes elítélés» most már általánosan adoptált elnevezését, mert Angliában tényleg vádlott elítélése az, a mi feltételesen bekövetkezik. Ezt az igazság kedvéért constatálnom kellett, mert Baumgarten úr az általa kifogásolt ezen elnevezést is tévesen imputálta Fayer úrnak.*

A mi azon kérdést illeti, vajon akarata ellenére elítélhet-e az angol bíró valakit feltételesen, ez ugyan nem látszik valószínűnek, hogy valaki ilyen jótétemény ellen szabadkozzék, azonban ha akadna is ily különöz, ez legkevésbé sem akadályozhatja a bírót abban, hogy akkor ne büntessen, a mikor ezt feleslegesnek tartja. Ha a bíró nem részesíti vádlottat a feltételes elítélés jótéteményében, akkor utóbbi ezen határozat ellen nem élhet jogorvoslással; ép oly kevésé illeti azonban meg a felelbezés joga a sértett felet sem azon bírói határozat ellen, melylyel a bíró a feltételes elítélést a vádlott javára kimondja.

Ellenfeleink egyik főérve az is, hogy a fejtegetésünk tárgyát képező intézmény azon hibában szenved, hogy az a sértett fél boszúérzetét ki nem elégíti. Erről Angliában azonban mit sem tudnak, mert igen ritkán fordul elő, hogy a közönség körében ezen körülmény miatt panasz emeltetnék. A Probation Officer intézményét Anglia tudvalevőleg nem fogadta el; és ennek oka abban rejlik, hogy az itt szükségtelen, mert az angol rendőrség százával rendelkezik oly nemes és jótékony emberbarátok felett, kik önkényt vállalkoznak azon teendők ellátására, melyek az amerikai próbahivatalnoknak feladatát képezik.

* *«Jogi Szemle»* 1889. évf. 1. sz. 8. l. — BAUMGARTEN: Az előzetes letartóztatás stb. 15. l.

Pénzbüntetéseknél nem alkalmazzák Angliában a feltételes elítélést, mert ezen intézmény ott csak azon rendeltetéssel bír, hogy a fogháztól mentse meg az először bűnözőket. Megbízható statisztikai adatok felett az angol törvény eddigi hatását illetőleg még nem rendelkezünk, mert az ottani statisztikai kimutatásokban nem különítik el a feltételes elítélés eseteit a többi felmentésektől, hanem azokat ezekkel együvé foglalják.

Azon esetekben, a melyekben a feltételes elítélés ott helyet foglalhat, ha annak szüksége fenforog, rendőri előnyomozat is történik; a szabály azonban az, hogy a rendőri előnyomozat és a rendőrségnél felvett és a bíróhoz áttett jegyzőkönyv alapján alkalmazzák a feltételes elítélést. Azon tárgyalás, melynél Angliában valakit feltételesen elítélnek, nyilvános és a hírlapok szabadon tudósíthatnak arról és a feltételesen elítélteket névszerint meg is említhetik, azonban rendszeren a hírlapok nem teszik azt. A próbaidő átlagos tartalma Angliában rendszeren két évet tesz ki.

A feltételes elítélés Angliában valakivel szemben csakis egyszer alkalmazható, mert ott az kizárólag csak az *először* bűnözőknél foglalhat helyet. Ha tehát valaki próba-idejének sikeres lefolyása után újból követ el valamely büntetendő cselekményt, melynél a feltételes elítélést alkalmazni lehetne, akkor ez azért nem alkalmazható most már, mert a másodszor bűnöző nem hivatkozhatik arra, hogy «no previous conviction is proved against him», azaz nem érvényesítheti, hogy megelőzőleg még soha nem mondták ki bűnösnek. Bűnösnek mondták ki, ha nem is került nála a büntetés kiszabására a sor. Angliában lehetetlen tehát az a fictio, melyet a belga törvény és a senatus által elfogadott francia törvényjavaslat megállapít, és mely abban áll, hogy a sikeres próbaidő elteltének az képezi a folyományát, hogy az elítélést olybá veszik, mintha az soha meg nem történt volna («la condamnation sera comme non avenue»).

VI.

Az előbb említett francia törvényjavaslat alatt az értendő, melyet *Bérenger* még az 1884-diki évben nyújtott be a senatusnál és melyet utóbb újból szerkesztett. Ezen javaslat «sur l'atténuation et l'aggravation des peines» a francia senatusban f. é. május hó 23-án és július hó 4-én lett tárgyalva és a senatus által elfogadott szövegezése ezen törvényjavaslatnak következőképen hangzik :

ELSŐ CZIKK.

Fogházbüntetésre ¹ történő elítélés esetében, ha vádlott a közönséges jog alapján büntett vagy vétség miatt történt megelőző elítélés miatt még nem szenvedett fogházbüntetést, a bíróságok («les Cours ou tribunaux») ² ugyanazon ítéletben és indokolt határozat útján elrendelhetik a büntetés végrehajtásának felfüggesztését.

Ha az ítélet vagy a bírói határozattól számítandó öt évi határidőn belül az elítelt elítéltetése után közönséges jog alapján büntett vagy vétség miatt bíróilag üldözve nem lett, és e miatt nem esett fogház- vagy valamely súlyosabb büntetésbe, ez esetben elítéltetése olybá veendő, mintha az meg sem történt volna.

Ellenkező esetben első sorban az előbbi büntetés hajtandó végre a nélkül, hogy mindkettőre egy összbüntetést kiszabni lehetne.

MÁSODIK CZIKK.

A büntetés felfüggesztése nem terjed ki egyszersmind a pénzbüntetésre, a perköltségek és a kártérítés megfizetésére is.

Ép úgy nem terjed ki a mellékbüntetésekre és az elítélés folyományát képező («incapacités») jogvesztésre sem.

Ezen mellékbüntetések és ezen jogvesztések hatálya azon

¹ A code pénal 465-dik cikke értelmében az «emprisonnement» büntetése rendőri kihágásoknál 1—5 napig terjed; a 40-dik cikk értelmében más büntetendő cselekményeknél hat naptól egész öt évig.

² Cf. Code d'instruction criminelle 138., 179., 199. art. s köv.

naptól kezdve szünik meg, a melyen a megelőző czikk rendelkezéseinek alkalmazása folytán az elítélés olybá fog vétetni, mintha az meg sem történt volna.

HARMADIK CZIKK.

A bíróság elnöke («le président de la Cour ou du tribunal») a felfüggesztés kihirdetése után köteles az elítéltet meginteni az iránt, hogy az első czikk feltételeinek megfelelő újabb elítélések esetében az előbbi büntetés fog végrehajtatni a nélkül, hogy mindkettőre egy összbüntetés szabhatnék ki, és hogy a büntető-törvénykönyv 57. és 58. cikkeinek megfelelőleg a visszaesésről szóló büntetésekbe esik.

NEGYEDIK CZIKK.

Az elítélés a «casier judiciaire»-be* bejegyzendő, de ennek a felfüggesztés megengedésének határozott megjegyzésével kell történnie.

Ha az öt évi határidőn belül az első czikk második bekezdésének megfelelőleg az elítélés után újabb bírói üldözés nem következik be, akkor *a felek részére kiállítandó kivonatokba az elítélés nem jegyzendő többé be.*

ÖTÖDIK CZIKK.

A bíróságok («les tribunaux») a megelőző czikk második bekezdésének hatályát kiterjeszthetik azokra is, kik pénzbüntetésre vannak elítélve.

A HATODIK CZIKKBEN

a büntető-törvénykönyv 57., 58. és 463. cikkei módosíttatnak olyaténképen, hogy *a visszaesésre vonatkozó eddigi büntetések szigoríttatnak.*

* Lsd. az 1877. április hó 10-dikén kelt decretumot «relatif aux extraits du casier judiciaire central delivrés à des particuliers». Bull. des Lois, 12e sér., no 5957.

Az imént szó szerinti hű fordításban ismertetett ezen törvényjavaslatot a francia képviselőház bizottsága már tárgyalta és az ez által javasolt módosításokat megismerhetjük Louis *Barthou* bizottsági előadónak egy cikkéből, mely minap jelent meg a «Le Siècle»-ben.* Ebből azt látom, hogy a bizottság nem látja fennforogni a correlatiót egyrészt a büntetés feltételes elengedése és másrészt a büntetés szigorítása között visszaesés esetében, mert ez a két különböző és egymáshoz épen nem tartozó intézkedés nem egy és ugyanazon törvény keretében szabályozandó, és ha Bérenger ezt még is jónak találta egybe foglalni, akkor ennek oka abban rejlik, hogy nézete szerint: «il est tout à fait utile que la rigueur de la loi se montre à côté de son humanité». Egyébként a bizottság melegen ajánlja a kamarának a javaslatnak a feltételes elítélésre vonatkozó részének elfogadását azon hozzáadással, hogy pénzbüntetésre való elítélés esetében a büntetés végrehajtásának feltételes felfüggesztése szintén foglalhasson helyet.

A francia javaslat sokkal liberalisabb, mint a belga törvény és a közvélemény Franciaországban mint a társadalmi érdekek biztosítékainak egyikét örömmel üdvözli azt.

A *Michaux, Naquet* s a senatus más négy tagja által benyújtott törvényjavaslatot «relative au pardon» nem pártolta a francia közvélemény; ennek értelmében a bíróság az első ízben vétkezőt kizárólag vétségek esetében a vádbeli cselekmény megállapítása után egész egyszerűen felmenthette volna, mintha mi sem történt volna. Oly időben, a midőn a criminalitas növekedése és a visszaesés haladása annyi nyugtalanságot kelt mindenfelé, nem látszott helyén levőnek a jóakarát intézményeit annyira halmozni egymásra és a repressio hatálytalanítását kockáztatni.

A Bérenger-féle javaslat feljogosítja a bírót, hogy minden vétségnél felfüggeszthesse feltételesen a büntetés végrehajtását tekintet nélkül arra, hogy minő vétség forog kérdésben és minő büntetést szabott ki, mert nem akarják, hogy a bíró meg legyen fosztva eme jogtól, ha pl. valamely különös esetben annak hasznosságát érzi. Itt természetesen csakis az elsőfokú «tribu-

* L. az 1890. november 17-diki számot.

nal»-ról van szó, mely valamennyi vétségek felett jogosult bíraskodni, a politikai és a sajtó-vétségek kivételével, melyek az esküdtszékek illetékességéhez tartoznak.* De a francia javaslat még tovább megy, és a «cour d'assises»-t, a büntettekben ítélező esküdtszéki bíróságot is felhatalmazza arra, hogy a feltételes büntetés-elengedést alkalmazhassa. Ez pedig akkor következik be, midőn az esküdtszéki bíróság enyhítő körülmények fennforgása esetében fogház vagyis oly büntetést szab ki vádlottra, melyet csakis vétségre lehet az alsóbb fokú bíróságnak alkalmazni. Nyenkor a büntett egyszerű vétséggé változik át minősítésénél vagyis az esküdtek verdictje folytán, kik súlyosító körülményeket nem láttak fennforogni.

Vagyis correctionalisatio következik be, mert a cselekményre bíróilag megállapított büntetés neme befolyásolja ennek minősítését is. Ezt azért tették — mondja *Bérenger*, ki javaslatának a senatusban történt tárgyalása alkalmával mint előadó működött —, mert egész sorozata létezik az új cselekményeknek, melyek vitriol- vagy revolverdrámáknak nevezhetők, melyeknél az esküdtszék némelykor túlságig menő elnézést tanusít, oly elnézést, mely egészen odáig megy, hogy a pardont alkalmazza, mely joggal a törvények azonban azt fel nem ruházták. És vajon miért történik az? egyedül azért, mert a vádlott személyisége azon menthető és természetes kívánságot ébreszti a bírakban, hogy vádlott meg legyen kimélve a fogház lealacsonyításától és annak megbélyegző hatásaitól. Most már az új törvény alapján az esküdtszék azonban hasonló esetekben teljesen meg lesz nyugtatva verdictjének következményei tekintetében és most már az esküdtek lelkiismerete könnyebben fogja magát arra elhatározni, hogy bizonyos esetekben a bűnösséget kimondják. Franciaországban már annyira mentek, hogy ott az igazságtalan felmentések miatt kezdtek az emberek panaszkodni, holott másutt az ártatlanok elítélése miatt történik az.

Bérenger javaslatának szellemét és ennek eredeti conceptióját legjobban megismerhetjük a javaslat készítőjének a sena-

* *André Lebon*: Das Staatsrecht der französischen Republik. (1886.)
120. l. *Marquardsen*: Handbuch des öffentlichen Rechts. IV. I. 6.

tusban tartott kitünő előadói beszédjéből. * *Bérenger* szerint javaslatának az a tendenciája, hogy új eszközökkel küzdjön a visszaesés nehéz és kényes problémája ellen, mert Franciaországban ötven év óta a criminalitás a legijesztőbb módon nőtt évenként. Így pl. ötven év előtt ott nem volt több mint 82,000 vádlott, 25 évvel később 1865-ben a szám 82,000-ról már 160.000-re emelkedett, majdnem annak kétszeresére; körülbelül újabb 25 év múlva, azaz 1887-ben, az utolsó statisztikai adatok közzététele óta a vádlottak száma 82,000-ról 1840-ben, 160,000-ról 1865-ben 205,028-ra emelkedett; valószínűleg jelenleg az a szám még nagyobb; tehát a criminalitás 50 év óta megháromszorozódott. Ez pedig a btk. reformjának szükségességét a legevidensebb módon bizonyítja. Eme kétségtelen emelkedés majdnem egyedüli okát a visszaesés képezi. Az első ízben bűnözők számánál majdnem semmi növekedés sem mutatkozik, vagy pedig ez azon normális keretben mozog, mely okát találja bizonyos új vétségek keletkezésében vagy a lakosság számának növekedésében. Ily körülmények között az a kérdés merül fel, vajon a repressió rendszere nem-e súlyosítja ama bajt, melyet javítania kellene. Minden repressió két ágra oszlik: a büntetésre és a büntetés végrehajtásának módjára. Eddigél — úgy mond *Bérenger* — azt hitték az emberek, hogy elegendő a baj orvoslása végett a büntetés végrehajtásának módját javítani. Az 1875 június 5-én kelt francia törvény a magánelzárást hozta be, de mind ennek dacára a francia fogházak legnagyobb részében mind ez ideig még mindig a közös elzárás áll fenn. Érdekes és reánk nézve tanulságos annak megfigyelése, hogy a francziák miként akartak a börtönügyön segíteni. 1848-ben nagy számban létesítették a zárkarendszer szerint épült fogházakat és ezen rendszert néhány departementben tökéletesen realizálták. Ezután úgy találták, hogy a magánelzárás veszélyeztetheti a test és az elme épségét és ennek következtében az annyi költséggel a zárkarendszer szerint létesített fogházakat átalakították a közös elzárás céljaira. 1870-ben újabb fordulat áll be a közvéleményben és ismét visszatérnek a magánelzárás eszméjéhez. Így keletkezett a már előbb említett 1875-diki június 5-én kelt tör-

* *Journal officiel* du 24 mai 1890. — Sénat. 489. s. köv. 1.

vény, mely ismét a magánelzárás elvét adoptálta. Ez a törvény azonban azért maradt papiron, mert a fogházak átalakítása akkora összegeket igényelt volna, melyeket sem az állam, sem a départemens nem fordíthattak erre a célra úgy, hogy a lefolyt 15 év alatt 1875 óta 20 fogháznál többet nem alakíthattak át. Igen ám, de mivel 366 fogház van, *Bérenger* számítása szerint ezen tempo mellett való haladásnál 300 évre lenne szükség a reform befejezhetővé végett. Másban kerestek ismét panaceát a visszaesés ellen és a «relégation», a kitiltás eszméjét karolták fel ezen évtized elején, mert azt hitték, hogy a büntetendő cselekmények nagy száma leginkább abban leli okát, hogy a nagy városokban az iparszerű bűnösök nagy száma felhalmozódik, hogy tehát a visszaesők eltávolítása meg fogja szüntetni a bajt. Így keletkezett az 1885 május 27-ki kitiltási törvény («sur les récidivistes»), melynek értelmében f. é. január hó 1-ig, a mi négy évnél hosszabb időköz, 3,020 visszaesőt tiltottak ki, mivel azonban a visszaesők évenkénti száma Franciaországban túlhaladja a 78,000-et, ez egy százaléknál nem sokkal többet jelent.

1885 augusztus 14-én hozták meg a feltételes szabadságra bocsátásról szóló törvényt, azonban mind eme törvényekkel nem lehetett a kívánt cél elérni. *Bérenger* felvetette tehát ezek után azt a kérdést, vajon ezen vigaz nélküli állapotok egyedül csak a büntetés-végrehajtás módjában rejlenek-e és nem-e viseli azokért a francia törvény is a felelősséget? Mert ahhoz, hogy valamely törvény jó legyen és hogy a repressió üdvös eredményeket létesítsen, nem elegendő, ha a megállapított büntetés a vádbeli cselekmény súlyához aránylik, hanem ezenkívül és talán leginkább szükséges, hogy az azon ember erkölcsi állapotához illő legyen, a kit sujtani akar. Különbséget kell tenni azon ember repressiója között, ki első ízben jelenik meg a bíróság előtt, és kinek életében a terhére rótt cselekmény véletlenül fordult elő és azon iparszerű bűnös között, ki ellen az igazságszolgáltatás eredménytelenül alkalmazta a figyelmeztetéseket és ki játékot űz abból, hogy az ítéletekkel dacoljon. Amanál elegendő, ha a büntetés fenyegető jelleggel bír csak. Azon lelkiismeret számára, mely a becsületérzetet érintetlenül megővta, a fogháztól való üdvös félelem, a büntetéssel való fenye-

getés ép oly komoly, ép oly hatékony eredményeket létesíthet, mint maga a büntetés.

Sőt az is előfordulhat, hogy az a büntetésnél még üdvösebb lesz. És mennyi csüggedést, mennyi a társadalom ellen való lázadást nem okozott már a szükségtelen repressio. Ellenben a visszaesőre nézve nem tagadhatja senki, hogy az egyedüli segítség a büntetés physikai szenvedésében áll. Ennek következtében az egyiknél, a mennyire csak lehetséges, kerülni kell a fogházat, és a másíknál szigorítani kell azt.

Nem-e czélszerű bizonyos esetekben a fogházat, vagyis a physikai büntetést, mely alatt a test szenved, egy oly erkölcsi természetű büntetéssel helyettesíteni, melyet szükség esetére, ha az elítélt arra nem méltónak mutatkozik, át lehet változtatni positiv büntetésre? Ha a büntetés végrehajtását felfüggesztik, akkor ez által az elítélt jó szándékait megerősítjük, mert a próba-időnek szerencsés lefolyása után az elítéltnek ezen idő alatt tanusított jó magaviseletét azzal jutalmazták meg, hogy azt jogilag rehabilitálják.

Bérenger meggyőzően mutatta ki, hogy egyrésről az elítéltnek azon reményre való ösztönzése, hogy a botlás egy pillanatának következményeitől megszabadulhat, másrésről az attól való félelem, hogy az ellene kiszabott büntetést először végrehajtják, továbbá azt egy nyomban következő újabb elítélés által talán meg is kétszerezik: mind ez a leghatékonyabb okot fogja képezni arra nézve, hogy az elítélt jól viselje magát. Így talán a visszaesések nagy számát ki lehet majd kerülni.

Ezen érvek meggyőzték Franciaországot és remélhetőleg a francia kamara is legközelebb hozzá járul a senatus határozatához, mely által Franciaországban oly törvény fog hatályba lépni, mely jól alkalmazott liberalismus tekintetében eddigelé páratlanul áll Európában, és mely szerint a bíró az öt évig terjedhető fogházabüntetés végrehajtását — a figyelemre méltó esetekben — minden határ nélkül minden vétségnél feltételesen elengedheti.

VII.

Az olaszoknál a bosszú érzete nagyon ki van fejlődve és ez követeli a bűnös megbüntetését, mert — a mint báró Garofalo, a nápolyi törvényszék tudós elnöke, mondja ¹ — egyébként félő, hogy a sértett fél szenvedélyét felkelti és ez magán úton vesz magának elégtételt, melyet az állam nézete szerint tőle megtagad. Ezért óhajtja Garofalo, hogy a büntetést csakis a sértett fél beleegyezésével lehessen feltételesen elengedni. És ezen nemzeti sajátosság, t. i. az élénk bosszúérzet daczára mégis nagy jogot nyer az olasz bíró az új btó. codex alapján, t. i. azt a jogot, hogy az általa ítéletileg kimondott, büntetést az ítélet kihirdetése után bírói dorgálással helyettesítse azon esetben, midőn a törvény által megállapított büntetés egy havi fogházat vagy elzárást, háromszáz lira pénzbüntetést stb. túl nem halad. Ezen esetben, ha enyhítő körülmények forognak fenn és a vétke büntetést még soha és kihágásért, egy havi elzárásnál súlyosabb büntetéssel büntetve még nem volt, foglal helyet a dorgálás, mely nyilvános ülésben az elítélthez intézett és a törvénysértésre, valamint a vádbeli cselekmény következményeire vonatkozó intésből áll. Az ítéletben megállapított büntetést csak akkor hajtják végre, ha az elítélt meg nem jelenik a dorgálás számára kitűzött ülésen, vagy ha megjelenik ugyan, azonban a dorgálást nem tiszteletteljesen fogadja.

Az elítélt ezen kívül személyesen és ha a bíró azt célszerűnek tartja egy vagy több alkalmas egyetemleges kezesel egyetemben köteles magát arra kötelezni, hogy bizonyos összeget fizet azon esetben, ha az ítéletben megállapítandó határidőn belül, mely büntetteknel két évnél és kihágásoknál egy évnél hosszabb nem lehet, újabb büntetendő cselekményt követne el, a mikor azután az újabb cselekményre törvényileg megállapított büntetést is alkalmazzák ellene. Ha az elítélt vonakodik magát ezen kötelezettségnek alávetni, vagy ha nem alkalmas kezeseket állít, akkor is végrehajtják az ítéletben a cselekményre megállapított büntetést.²

¹ Mitteil. d. Internation. Krim. Verein. I. évf. 3. füzet, 179. 1.

² Lsd. az olasz btó törvény 26. és 27-dik cikkeit.

A bírói dorgálás Olaszországban nem képez büntetést, mert az a büntetés nemei között nincs felsorolva és mert tiszta intésnek tekintendő, mely bárkivel szemben alkalmazható. Ellenben a német birodalomban csakis 12—18 év közötti korban levő ifjúkori vádlottaknál alkalmazható a dorgálás vétség vagy kihágás fennforgásakor «különösen enyhe esetekben» («Verweis»)¹. Tehát ha az olasz complicált eljárást közelebbről szemügyre vesszük, akkor azt látjuk, hogy az tulajdonképen szintén nem egyéb, mint a büntetés végrehajtásának felfüggesztése, és hogy a bíró ezen jótékony intézménynek alkalmazását több, esetleg öt különböző feltételtől teszi függővé.

Ezen intézménnyel az absolut megtorlás hívei ép oly kevésbé fognak egyetérteni, mint ama további új olasz törvényes rendelkezéssel sem, melynek értelmében a terhelt csak 300 liráig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő kihágásoknál kizárhatja a további bűnvádi eljárást, ha a tárgyalás megkezdése előtt oly összeget fizet, mely a kihágásra megállapított legmagasabb pénzbüntetésnek megfelel, eltekintve az eljárás költségeitől.²

*

Az előadottak azt bizonyítják, hogy a civilizált nemzetek közül egyetlen egy sem zárkózik el annak felismerése elől, hogy a helyén levő humanismus kívánalmái igen jól összeegyeztethetők a társadalmi érdekek követelményeivel. Intézményünk a liberalismusban gyökeredzik, és mivel Magyarország mindig fogékonyt tanusított a liberális eszmék iránt, azért azon hitet tápláljuk, hogy nincs messze annak ideje, a midőn a feltételes elítélés intézményét is a Magyarországon létesített institúciók között fogjuk üdvözölhetni. (*Lelkes éljenzés.*)

¹ Lsd. a német btő törvény 57-dik §-ának 4-dik pontját.

² Cf. az olasz btő törvénykönyv 101. cikkét.

FÜGGELÉK.

I.

Belgiumban azon ítéletek, melyekben a bíróság a büntetés végrehajtásának felfüggesztését kimondja, rendszerint következőképen indokoltatnak:

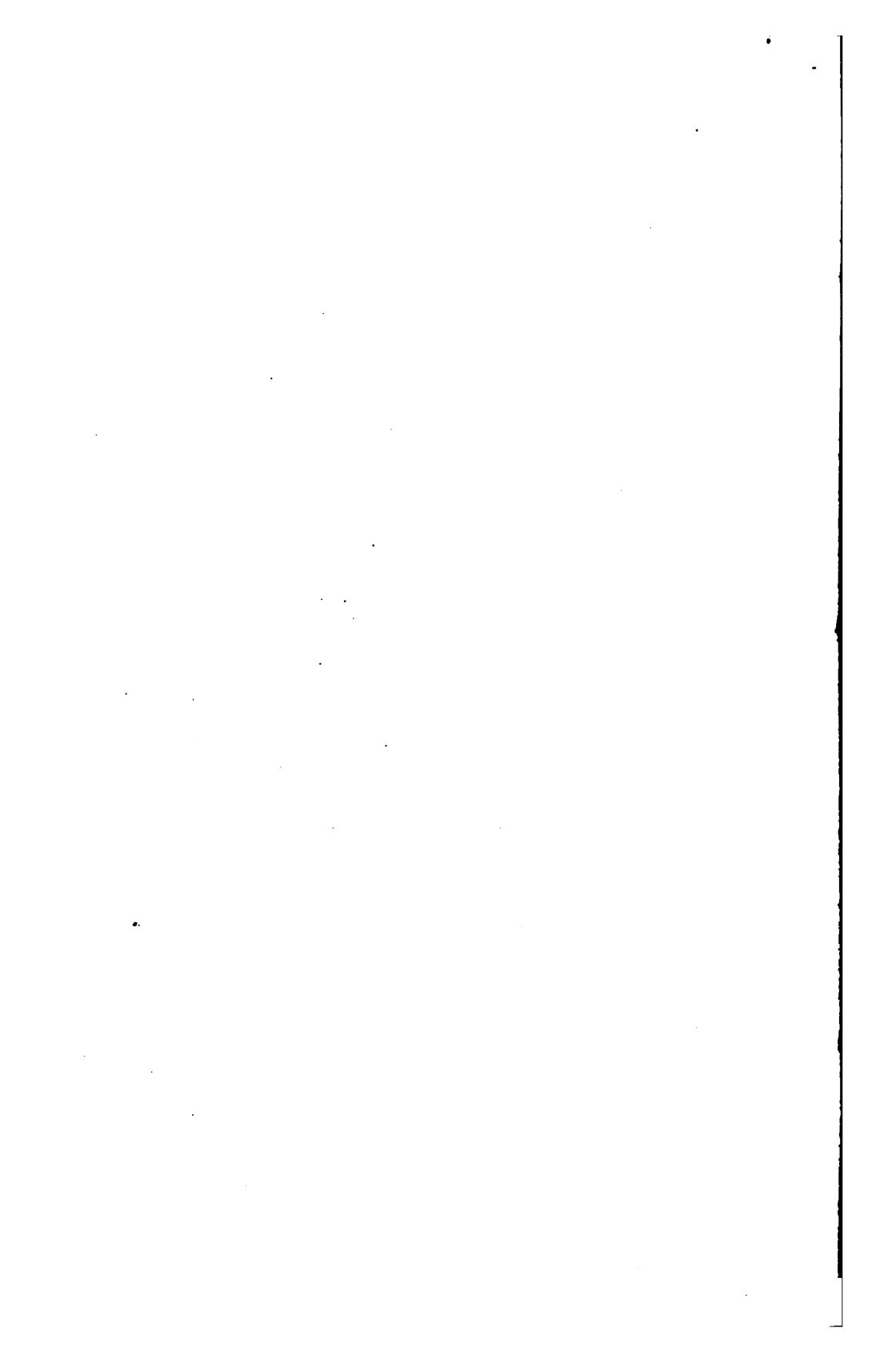
«attendu qu'il existe en faveur du prévenu des circonstances atténuantes résultant de ses bons antécédents et de l'absence de condamnations antérieures;

attendu qu'il y a lieu de faire application de la loi du 31 mai 1888 stb. . . .»

II.

Angliában az első ízben vétkezők az 1887-diki «First Offenders' Act» alapján a következő minta szerint szabadulnak feltételesen pl. a middlesex-i grófság békebírája előtt:

it
e.
p.

A „MAGYAR JOGÁSZEGYLET“ KIADÁSÁBAN megjelentek és PFEIFFER FERDINAND könyvkereskedésében (IV. Szervita-tér) kaphatók:

Értekezések.

1. **Igazságszolgáltatásunk és közigazgatásunk reformja.**
Irta *Dr. Dell'Adami Rezső.*
2. **A francia ügyvédség.** Irta *Dr. Nagy Dezső.*
3. **Az életbirtoklás lényege és jogi természete.** Irta *Dr. Neumann A.*
4. **A 12 éven alóli életkor és a büntetőjogi beszámítás.** Irta *Beksi G.*
5. **A vasúti jog jelenlegi érvényében.** Irta *Dr. Hérics Károly.*
6. **A magyar örökösödési jog tervezetének vezérszemléje.** Irta *Dr. Tellezky István.*
7. **A közszerepményi jog.** Irta *Dr. Jancsó György.*
8. **As ági öröklés fontartása.** Irta *Dr. Herczegh Mihály.*
9. **A magyar polgári törvénykönyv tervezete és a modern jogtudomány.** Irta *Dr. Dell'Adami Rezső.*
10. **As örökjog alapelvei a magyar polgári törvénykönyv tervezetében.** Az 1882. nov. 11.—december 4. ülésekben folytatott vita.
11. **A büntető bíróságok szervezete és hatósági köre, tekintettel a magyar bűnvádi eljárás tervezetére.** Irta *Dr. Jellinek Arthur.*
12. **A büntető bíróságok szervezete és hatósági köre, tekintettel a magyar bűnvádi eljárás tervezetére.** Az 1883. márcz. 19.—június 1-ig folytatott vita.
13. **A polgári peres eljárás reformja.** Irta *Dr. Nagy Dezső.*
14. **A polgári peres eljárás reformja.** Irta *Dr. Emmer Kornel.*
15. **A polgári peres eljárás reformja.** Irta *Dr. Plósz Sándor.*
16. **A polgári peres eljárás reformja.** Az 1883. évi november 17-től december 1-ig folytatott vita.
17. **A polgári peres eljárás reformja.** Az 1883. december 1-től 1884 január 28-ig folytatott vita.
18. **A polgári peres eljárás reformja.** Az 1884. márczius 12-től április 7-ig folytatott vita.
19. **Uj irányok a magánjogban.** Irta *Dr. Schwarz Gusztáv.*
20. **Huszonkét levél as 1842-től 1854-ig terjedő időszakból.** Felolvasta 1884. nov. 22-én *Dr. Tarnai János.*
21. **Naturalismus a büntetőjogban.** Irta *Dr. Heil Fausztin.*
22. **Telekkönyvi reformok.** Irta *Káplány Géza.*
23. **Magánjogi codificatiókn és régi jogunk. I.** Irta *Dr. Dell'Adami R.*
24. **Nézetek a telekkönyvi reformról.** Irta *Dr. Csillag Gyula.*
25. **Telekkönyvi reformok.** Irta *Dr. Imbiny Konrad.*
26. **Telekkönyvi reformok.** Az 1885. május 12-ikén tartott vita.
27. **Magánjogi codificatiókn és régi jogunk. II.** Irta *Dr. Dell'Adami R.*
28. **Lachaud védbeszédei.** Irta *Dr. Végh Arthur.*
29. **A törvényhatósági tisztviselők, segéd- és kezelő-személyzet elleni fegyelmi eljárásról.** Irta *Dr. Jellinek Arthur.*
30. **A delictum collectivum és a szokásszerű és üzletszerű bűncselekmények tana.** Irta *Dr. Balogh Jenő.*
31. **As örökség birtokbavételének főelve a magánjogi törvénytervezetben.** Irta *Galamb István.*
32. **A polgári bíróság szervezése.** Irta *Dr. Herczegh Mihály.*
33. **Magánjogi codificatiókn és régi jogunk. III.** Irta *Dr. Dell'Adami R.*

4. kötet.
34. A polgári bíróságok szervezéséről. Irta *Tóth Gáspár*.
 35. A róferé-rendszer s magyar alkalmazása. Irta *Dr. Emmér Károly*.
 36. A bírói szervezet. Irta *Dr. Padharányi Gyula*.
 37. A nemzetközi magánjog haladása. Irta *Dr. Dell'Adami Károly*.
 38. Az angol büntető eljárás. Irta *Dr. Csorba Ferencz*.
 39. Büntetőügyi viszonyaink reformjához. Irta *Dr. Balogh Jenő*.
 40. Egyházaink beteglései, halálozásai és légúrtartalmi viszonyai. Székesülte a külföldi viszonyokkal. Irta *Alzél B.*
 41. A magyar büntető törvénykönyv büntetési és büntőrendszeréről. Irta *Dr. Kelemen Mór*.
5. kötet.
42. Alapítványaink és a legfelső felügyeleti jog. Irta *Csorba Ferencz*.
 43. A bírák és bírósági hivatalnokok felelősségéről szóló törvényjavaslat. Irta *Dr. Székely Miksa*.
 44. A magyar büntető törvénykönyv büntetési és büntőrendszerének jelenlegi végrehajtása és ennek eddigi eredményei. Irta *Dr. Székely Ferencz*.
 45. A fizetésképtelen adós jogcselokvényveinek megtámadása a császári kivál. Irta *Dr. Fodor Armin*.
 46. A jogi szakoktatás reformja. Irta *Dr. Vécsey Tamás*.
 47. Törvényhozási reformok a biztosítás-ügy terén. Irta *Dr. Beck Hugó*.
 48. A magyar büntetőtörvénykönyv büntetési és büntőrendszerének jelenlegi végrehajtása és ennek eddigi eredményei. Az 1889 május 30-án tartott vita.
 49. A jogi szakoktatás reformja. Az 1889. november 23-tól dec. 1-ig folytatott vita.
 50. A jogi szakoktatás reformja. Az 1889. december 14-től december 28-ig folytatott vita.
6. kötet.
51. Az előzetes letartóztatás és vizsgálati fogságról. Irta *Dr. Baumgarten Izidor*.
 52. Az örökös felelőssége a hagyatéki terhekért. Irta *Dr. Kern Tiudor*.
 53. A szabadságbüntetés reformja. Irta *Dr. Illés Károly*.
 54. A feltételes elítélés. Irta *Dr. Reichard Zsigmond*.
 55. A fegyintézetni ölelmezés próbája súlymérésnek alapján. Irta *Dr. Rákosi Béla*.
 56. A feltételes elítélésről. Irta *Dr. Baumgarten Izidor*.
 57. A porosz közigazgatási reformról. Irta *Dr. Kmety Károly*.
 58. A feltételes ítéletekről. (Dr. Baumgarten Izidor, Dr. Márkus Dezső, Bodor László, Dr. Illés Károly).
 59. A feltételes elítélés. Irta *Dr. Gruber Lajos*.

Külföldi törvények magyar fordításban.

1. Német, osztrák és francia uzsora törvények. Fordította *Dr. Barna Ignác* és *Dr. Nagy Dezső*.
2. Olasz ügyvédi rendtartás. Az 1874. június 8-iki törvény az ügyvédek és az ügyészség gyakorlásáról. Független: a kiigazító kir. rendelet a képviselőházi bizottság indoklásán. Fordit. *Dr. Dell'Adami Károly*.
3. A schweizer szövetség törvénye a kötelmi jogról. 1-161. cikk. Fordította *Dr. Barna Ignác*.